

frågan måste bli *när och hur vissa skillnader* görs socialt relevanta.

En annan intressant fråga är varför vi i Europa varit så bra på att understryka skillnader *mellan* nationerna, och i linje med detta bagatellisera skillnader *inom* en nation. Att detta synsätt i hög grad också gällt samtida kulturforskning kommer tyvärr inte författarna in på. Inte minst bland svenska etnologer har många länge envetet arbetat med att försöka mejsla ut „svenska“ särdrag och mentaliteter utan större hänsyn till att vårt land i hög grad är mångkulturellt. Det „äktsvenska“ blir lika med det normala, medan alla „de Andra“ beskrivs i termer av avvikelser, problem, exotism etc. Att t.ex. en muslimsk, kvinnlig uganda-indier också kan vara svensk faller utanför rimlighetens gräns.

Vid sidan av ämnesområden som kultur och kulturanalys, nationalitet och minoritet tar boken upp en rad intressanta frågeställningar. De är samlade i större block, där ett handlar om *makt* i den antropologiska betydelsen „forhold mellem mennesker“. Mycket lite handlar dock om mikronivån. I stället diskuteras i sig viktiga begrepp som demokrati, monarki och diktatur.

Ett annat kapitel behandlar *tal och text, medier och bilder*, där författarna bl.a. kommer in på Gregory Batesons begrepp *framing* (indramning). Bilder, texter, händelser etc. måste alla analyseras inom ramen för ett bestämt, avgränsat tolkningsuniversum, med givna regler och symbolsystem. Kanske än viktigare är att vi måste öka vår medvetenhet om att människor avsiktligt iscensätter begivenheter med direkt tanke på t.ex. bildmedierna. I den rumänska byn Timisoara grävde de ungerska invånarna upp lik på kyrkogården och la dem i en lång rad till fotografering, för att ge världspressen bilder av en påstådd masaker.

Vid sidan av två kapitel kring det civila samhället (familj, släktskap, föreningar, vän-skap mm) och det naturliga samfundet (kropp och kön, människor och djur) kommer författarna in också på *tingens värld*. De gör det i sig triviala, men i invandrarsammanhang nog så viktiga påpekandet, att samma saker inte betyder det samma i olika kulturer. Genom att iakttaga vad människor *gör* med tingen kan man finna indicier på hur dom förstår såväl tingen som sig själva.

Framför allt i detta kapitel, men även på andra ställen i boken, väljer författarna ofta att diskutera i ett jämförande nord-sydeuropa-

perspektiv. Här tappar de sin ambition att kritiskt dekonstruera för att i stället falla tillbaka till en gammal, i många stycken just konstruerad dikotymi, likt den om västerlandet och Orienten.

I presentationen av creoliseringsteorin, dvs. den kulturella utjämning mellan olika invandrare och infödda vi allmänt kan se i Europa, saknar jag en kritisk hållning till begreppet creolisering. Att danskar lärt sig äta pitabröd, pizza, auberginer och vitlök säger i grunden rätt lite om vilken betydelse detta har för samförstånd och maktrelationer.

„Vad är det som egentligen möts i ett kulturmöte“ är en fråga författarna borde haft en mer utförlig diskussion kring. Men denna kritik förftar nu inte min grundinställningen till *Kulturelle Verdener*. Det är en mycket inspirerande och läsvärd bok.

Gunnar Almark
Lunds Universitet
Etnologiska Institutionen
Sverige

BEATRIX LE WITA: *French Bourgeois Culture*. Oversat fra fransk: *Ni vue ni connue: approche ethnographique de la culture bourgeoise* [1988] af J. A. Underwood. Cambridge University Press 1994. 168 sider, ill. ISBN 0-521-46626-1 paperback, pris £11.95.

I de senere år er der vågnet en bevidsthed blandt antropologer om, at faget traditionelt forsker socialt nedad. Dette kaster et kritisk lys på alle de fornemme ord om vore evner for indlevelse i en fremmed kultur. Der er fanden til forskel på at begå sig blandt mennesker uden magt, og så at blive accepteret blandt folk, der ikke er i vane med at blive betragtet som objekter – og som er i en position, hvor de kan nægte at lade sig udforske. Le Wita var i 1988, da nærværende bog først udkom, blandt pionererne på det hidtil undersøgte felt: kulturen blandt de magtfulde. Der findes stadig kun en håndfuld af denne type studier.

Bogen bærer præg af vanskelighederne. Le Wita har måttet affinde sig med de grænser, hendes informanter satte for hende, og hun har måttet opgive mere end én undersøgelsesretning, fordi dørene i Neuilly simpelthen blev lukket i, venligt, men bestemt. Hun var aldrig kommet indenfor i det hele taget, hvis hun ikke havde haft en veninde af ulastelig

herkomst og dannelse, hovedinformanten Laure, der hjalp hende med kontakter, personlige introduktioner og venlig overtalelse. Men selv med disse begrænsninger er det en uhyre interessant bog, hvis hovedpointe perspektiveres af et historisk afsnit om borgerskabets opkomst og skæbne. Hovedpointen, der hviler på talrige samstemmende delkonklusioner, er at det franske højborgerskab tilstræber usynlighed. Denne usynlighed hænger sammen med de værdier, bourgeoisiet hylder. Dets medlemmer mener, de så at sige udgør grundformen af det menneskelige, det nødvendige minimum af civiliseret opførelse og civiliserede værdier, anstændigheden i dette ords brede forstand. De smigrer sig med at kende „alle slags mennesker“ og med en ufordømmende og udemonstrativ menneskelighed, der adskiller dem både fra fortidens adel og de nyrige. De er simpelthen ordentlige mennesker, og om sådanne kan der ikke være noget som helst at sige. Endsige noget at studere. Der er intet bemærkelsesværdigt ved dem, efter deres egen mening. Denne eksklusive, hårdt disciplinerede beskedenhed afspejler sig i en vidtreden diskretion, som Le Wita tydeligst demonstrerer i gennemgangen af de unge kvinders påklædning. „Bourgeois blue jeans“ ser ud på en helt bestemt måde, der kan beskrives og analyseres, silkeskjorterne er i pastelfarver, og skoene, perlerne, cashmeren, Burberry'en og den fornuftige taske bæres allesammen på en bestemt, diskret måde. Selv den fingerring med en stor smaragd eller safir omgivet af diamanter, alle disse unge kvinder bærer næsten som en uniformsdel, er upåfaldende for det utrænede øje. Le Witas fortjeneste er, at hun viser, hvordan disse ydre detaljer hænger sammen med en verdensforståelse og en forestilling om egen identitet. Der må være mere at komme efter blandt disse det moderne samfunds virkelig usynlige: de diskrete. En inspirerende bog.

Anne Knudsen
Institut for Historie, Kultur og
Samfundsbeskrivelse
Odense Universitet

CHRISTER LINDBERG (red.): *Antropologiska porträtt*. Lund: Forlaget Studentlitteratur 1993. 166 sider, ill. ISBN 91-44-39671-6 paperback. Pris 149 kr.

Bogens forsidebillede viser Lévi-Strauss i felten. Han står, iført skæg, briller og hvid

skjorte, ansigt til ansigt med en nøgen indianer. Indianeren ser på Claude, Claude ser på fotografen – på os.

Bogens 10 portrætter kan alle siges at forholde sig til feltarbejdet som centralt i det antropologiske projekt og til spektret etnografi/ antropologi. Jonathan Friedman, som har skrevet indledningen, kommenterer udvalget ved at henvise til, at en videnskabelig disciplin ikke organiserer sig selvstændigt, men er et produkt af dens aktører og deres forskelligartede præstationer. Udvalget i bogen sigter ikke mod at præsentere blot de klassiske antropologer, men ved en iblanding af mindre fremtrædende personer at formidle et „panorama av antropologisk aktivitet“ i bredden og i dybden. Udvalget afspejler nok simpelthen forfatternes blandede interesser, og dybden og bredden er måske en lille smule postuleret. Panoramaet afslører, hvorfor det ansøges ved tilstedeværelsen af to nordiske portrætter. Bogens forfattere er lærere og forskerstuderende ved Lunds Universitet.

Når jeg siger at feltarbejdet er centralt, er det også en overfortolkning, for det vil det altid kunne hævdes at være, ligegyldig hvilket udvalg af antropologer, vi beskæftiger os med.

Det første portræt, som Christer Lindberg selv står for, er af Sir James G. Frazer. Frazer som jo aldrig drømte om at rejse sig fra lænestolen og gå i felten. Lindberg tager udgangspunkt i Frazers ry som vrangbilledet på en antropolog. Han tilskriver Malinowski et ambivalent forhold til Frazer, som han på den ene side så op til som læremester, men samtidig distancerede sig fra ved at fremhæve feltarbejdet som den antropologiske metode par excellence. Lindberg formidler derefter den viktorianske antropologi ud fra tidens præmisser og ondfører læseren i *The Golden Boughs* tilbliven og dens form, som fiktion i ordets egentlige forstand. Alt meget graciøst på knap 10 sider.

Bradley Knopff skriver om etnomusikologen Frances Densmore og tager afsæt i mytedannelsen omkring Det Vilde Vesten. Selvom Densmore startede tidligt allerede omkring 1910, med indsamling af den indianske musik, var det ikke tidligere, end at den virkelig autentiske musik mentes at være gemt i informantens fortid. Ved at insistere på at den blev hentet frem, opnåede hun paradoksalt nok at gå glip af den autentiske virkelighed, der lå lige for.

Thomas Malm skriver om Sir Peter Buck,